

VU Research Portal

Einde verhaal

Schrover, W.

2015

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Schrover, W. (2015). *Einde verhaal: Euthanasie en hulp bij zelfdoding in hedendaagse narratieve fictie*. [, Vrije Universiteit Amsterdam]. Vrije Universiteit.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

INHOUDSOPGAVE

Verantwoording en dank	11
1. Inleiding	15
1.1. Een verhaal over euthanasie	15
1.2. Euthanasie en hulp bij zelfdoding	20
1.3. Proeve van interpretatie: Kurt Vonneguts 'Fortitude'	30
1.4. Vier dimensies van euthanasie en hulp bij zelfdoding	35
<i>a. De biomedische dimensie</i>	36
<i>b. De ethische dimensie</i>	38
<i>c. De (inter)persoonlijke dimensie</i>	42
<i>d. De maatschappelijke dimensie</i>	44
1.5. Het probleem van interpretatie: onderzoeksopzet	49
<i>Narratologie</i>	56
<i>Intertekstualiteit</i>	57
<i>Receptiestudie</i>	60
1.6. (Kern)corpus	63
1. Eddy Terstall (regie), <i>SIMON</i> , speelfilm, Nederland, 2004	65
2. Anna Quindlen, <i>One True Thing</i> , roman, Verenigde Staten, 1994	66
3. Bert Keizer, <i>Het refrein is Hein. Dagen uit een verpleeghuis</i> , roman, Nederland, 1994	67
4. Clint Eastwood (regie), <i>MILLION DOLLAR BABY</i> , speelfilm, Verenigde Staten, 2004	68

INTERPRETATIE

2. Euthanasie in Nederland en het "Nederlandse" van euthanasie – SIMON	73
2.1. Inleiding	73
2.2. "Nederlandse" toestanden en 9/11	81
<i>Religie</i>	82
<i>Homoseksualiteit</i>	84
<i>Cannabis (als medicijn)</i>	85
2.3. Autonomie of barmhartigheid?	89
<i>Autonomie</i>	90
<i>Barmhartigheid</i>	92
2.4. Sterven en naasten	96
2.5. Besluit	102

3. Ongekend lijden – <i>One True Thing</i>	105
3.1. Inleiding	105
3.2. Het verlangen naar versneld sterven	106
<i>Pijn en andere fysieke symptomen</i>	110
<i>Sociale problemen</i>	111
<i>Psychologische problemen</i>	114
<i>Existentieel lijden</i>	116
3.3. Een dubbele lezing	118
3.4. Besluit	129
 4. De beker ledigen – <i>Het refrein is Hein</i>	 133
4.1. Inleiding	133
4.2. Het verzoek	139
<i>Wijzen op ambivalentie</i>	140
<i>Problematiseren</i>	142
<i>Verbelderen</i>	143
<i>Manipuleren en creëren?</i>	144
4.3. Het lijden	146
<i>De beoordeling van de ondraaglijkheid van het lijden</i>	147
<i>Kritiek op de medische cultuur</i>	150
<i>Cure versus care</i>	152
<i>Medicalisering</i>	154
4.4. De arts	156
4.5. Besluit	161
 5. Een verhaal van vergelijkingen – <i>MILLION DOLLAR BABY</i>	 163
5.1. Inleiding	163
5.2. Een eerder “ik” versus de anderen	166
<i>Intermezzo: levensbeëindiging en laten sterven</i>	168
<i>Wensbeeld</i>	170
<i>Kritiek van de representatie: disability studies</i>	171
5.3. <i>MILLION DOLLAR BABY</i> vergeleken met drie andere speelfilms	174
<i>WHOSE LIFE IS IT ANYWAY?</i>	175
<i>MAR ADENTRO</i>	177
<i>ICH KLAGEN</i>	180
5.4. Mens en dier	183
5.5. Besluit	189

SYNTHESE

6. Narratieve fictie in discussie	195
6.1. Inleiding	195
6.2. Terug- en vooruitblik: onderwerpen en discussies	198
6.3. De oorzaken van het verlangen naar een bespoediging van de dood	202
6.4. Levensbeëindiging als kwestie van autonomie en/of barmhartigheid	208
6.5. De problemen en perspectieven bij het bepalen van het lijden van de patiënt	216
6.6. De problemen en perspectieven bij het bepalen van de autonomie van een verzoek	222
<i>Vrijwilligheid</i>	223
<i>Welovervogenheid</i>	225
<i>Wilsbekwaamheid</i>	227
6.7. De houding ten opzichte van het lijden van een patiënt	229
6.8. De maakbaarheid van het sterven	234
6.9. De mogelijkheid van misbruik: het hellende vlak	240
6.10. Levensbeëindiging versus laten sterven	248
6.11. Besluit	253
<i>Epistemologische functie</i>	254
<i>Ethische functie</i>	255
<i>Politieke functie</i>	259
<i>Nederland en de Verenigde Staten</i>	261
7. Besluit	269
7.1. Inleiding	269
7.2. Receptiestudie	269
7.3. Evaluatie	271
7.4. Narratieve fictie	274
7.5. Engagement	279
7.6. Slot: muur of deur?	285
Bibliografie	287
Summary – The End of the Story. Euthanasia and Assisted Suicide in Contemporary Narrative Fiction	321
Samenvatting – Einde verhaal. Euthanasie en hulp bij zelfdoding in hedendaagse narratieve fictie	325

BIJLAGEN

Bijlage A – Werkwijze receptiestudie	333
Bijlage B – Overzicht van de receptie	337
1. Inleiding	337
2. SIMON: ‘Hollandse film vol hete hangijzers’	339
<i>Biomedische dimensie</i>	339
<i>Ethische dimensie</i>	339
<i>(Inter)persoonlijke dimensie</i>	340
<i>Maatschappelijke dimensie</i>	340
<i>Intertekstuele ruimte</i>	341
3. <i>One True Thing</i> : ‘moving representation of a mother’s death from cancer’	342
<i>Biomedische dimensie</i>	342
<i>Ethische dimensie</i>	343
<i>(Inter)persoonlijke dimensie</i>	343
<i>Maatschappelijke dimensie</i>	344
<i>Intertekstuele ruimte</i>	344
4. <i>Het refrein is Heir</i> : ‘There is enough that is troubling in Keizer’s book’	345
<i>Biomedische dimensie</i>	346
<i>Ethische dimensie</i>	347
<i>(Inter)persoonlijke dimensie</i>	349
<i>Maatschappelijke dimensie</i>	350
<i>Intertekstuele ruimte</i>	352
5. MILLION DOLLAR BABY: ‘wonder about the message being delivered’	352
<i>Biomedische dimensie</i>	354
<i>Ethische dimensie</i>	356
<i>(Inter)persoonlijke dimensie</i>	360
<i>Maatschappelijke dimensie</i>	361
<i>Intertekstuele ruimte</i>	363
Bijlage C – Narratief-fictionele werken over euthanasie en/of hulp bij zelfdoding (1960-2013) in de westerse wereld	365
Bijlage D – Toelichting bij bijlagen E, F, G en H	383
Bijlage E – Overzicht receptiedocumenten SIMON (Terstall, 2004)	385
Bijlage F – Overzicht receptiedocumenten <i>One True Thing</i> (Quindlen, 1994)	389

Bijlage G – Overzicht receptiedocumenten <i>Het refrein is Hein</i> (Keizer, 1994)	393
Bijlage H – Overzicht receptiedocumenten MILLION DOLLAR BABY (Eastwood, 2004)	403
Bijlage I – De stervensrol in SIMON	419
A. Praktische taken	419
B. Relationele taken	419
C. Persoonlijke taken	420
Bijlage J – Overzicht van en toelichting op casussen bij hoofdstuk vijf	423
Bijlage K – Schematisch overzicht van narratief-fictionele werken over euthanasie en/of hulp bij zelfdoding (1960-2013) in de westerse wereld	427